

ACC. N:R M. 15647:1-10.

Landskap: Skåne Upptecknare: Migot Nilsson, Osby
Härad: V. Gönge Berättare: " "
Socken: Visseltofta Berättarens yrke: lantbrukare
Uppteckningsår: 1961 Född år 1887 i Visseltofta

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Religiösa inslag i heminredningen.

s. 1-10.

LWF 106

4/10-61

Religiösa inslag i heminredningen

Luf 106

Det var ganska vanligt att man satte upp broderier med bibelspråk eller tänkespråk och det förekom i de flesta hem men i större utsträckning i religiöst sinnade hem. Det förekom både i hem som var kyrkliga och de som var anslutna till frikyrkosamfundet. Det var mest inom medelklassen såsom hantverkare och bönder som detta bruk förekom. På större gårdar och i finare familjer hade man ju dyrbarare väggprydnader och i torp och backstugor förekom det sällan. Detta bruk uppkom ju så småningom, men jag minns att på 1890-talet var det ganska allmänt.

Den första tiden sådana prydnader förekom köptes de från efterkravsaffärer i Stockholm, men sedan tog man motiv hos

grammar och goda vänner.

Ett vanligt tänkespråk var t. ex. Le Guds lamm som bortager världens synd, och Kommen till mig och jag skall nederkvicka eder.

Det fanns ej någon skilnad på tänkespråk hos de som tillhörde kyrkan och de som tillhörde de fria samfundet. Tänkespråken var ofta inramade av broderade palmblad och girlander av blad och blommor.

I de flesta hem brukade man sätta dessa tänkespråk på väggarna i det bästa rummet, men det förekom också i kök och vardagsrum. Det förekommer ännu att man har sådana arbeten på väggarna men det färdigas ej några nya.

Det var ganska vanligt här på orten att man hade bibel och tänkespråkstavlor av glas. Dessa såldes vanligen av gårdfarerhandlande.

Det var mest i enklare hem hos toyrare och bönder som dessa glasmålningar förekom.

Det var ej något särskilt samfund som brukade dessa tänkespråk, utan det var religiöst sinnade personer från olika riktningar. Detta bruk började på 1890-talet. Det finns fortfarande glasmålningar på ett och annat ställe, men man köper inga nya.

Målningar med religiösa motiv var ej vanliga, men oljetryck var mycket vanliga. Det var kanske mest de som tillhörde kyrkan som hade dessa oljetryck. Det var många motiv från Jesu liv: såsom Jesu födelse, Jesus döjes av Johannes, Jesus instiftar nattvarden, Jesus korsfästelse m. fl. Hos min fader Nils Johansson Kulleröd Visseltofta fanns flera sådana tavlor och hos Kristen Trulsson Västra Fyltan Osby, och i min barndom såg jag

sådana tavlor hos flera grannar. Det var mest vanligt att man köpte dessa tavlor av gårdfari-handlare eller också i bokhandeln. Lärskilda tavlor för barnen var det inte, men det förekom ju motiv från barnens liv. Tavlorna placerades vanligtast på väggarna, men även på en byrå.

Det förekom också att man satte upp kort med religiösa texter samt små prydnadsaker med religiösa inskriptioner. Det förekommer ännu i en del hem, man köper inga nya.

Det var ganska vanligt med fotografier av präster som verkat i församlingen.

I både Kisselesta och Osby församlingar har man ganska allmänt ett stort kort med fotografier av av de präster som verkat där sedan en längre tid tillbaka. På kortet finns också fotografi av kyrkan utvändigt och invändigt. Det var en fotograf som med hjälp av kyrko-

vaktmästaren anskaffade fotografierna, och dessa kort såldes sedan till de flesta hemmen i församlingarna. Dessa fotografier sattes sedan inom glas och ram och hängdes upp på väggen.

I frivreligiösa hem förekom ofta fotografier av samfundens ledare, särskilt inom Svenska missionsförbundet av Valdenström. Dessa anskaffades vanligen av missionsförsamlingens styrelse.

Bibelkrigar har förekommit i något enstaka hem. Men s. k. manna har jag aldrig hört talas om och har ej förekommit i dessa trakter.

Krusifix var ej vanligt förr men nå de senaste årtiondena har det förekommit i en del kyrkligt intresserade hem, då präster med dragning mot katolska seder rekommenderat detta bruk.

Kristusbilder av gips förekom stundom i både kyrkliga och frivreligiösa hem. De placerades

på en byrå eller liknande möbel. Några särskilda arrangemang har ej förekommit med dem. En sak som förekom ganska allmänt i några byar var en sorts minnestavlor efter avlidna anhöriga särskilt barn. Det var en konstnärligt anlagd hantverkare som textade och målade dessa, med personens namn födelsedag, dödsdag och ett lämpligt bibelspråk och en psalmvers. Dessa tavlor sattes inom glas och ram och hängdes upp på väggen.

Det var mycket vanligt med en familjebibel i hemmen särskilt i kyrkliga hem. Den var placerad antingen i en bokhylla eller lagd på ett blomsterbord. Det var ganska vanligt att den ärvdes och då merendels av den som övertog hemmet. Det var ofta man köpte av någon agent för bokförlag i Stockholm då bokhandel ej fanns i närheten. Det var

plats för anteckningar om familjens medlemmar, deras födelsedag dop och konfirmation samt om det var några döda deras dödsdag. Den användes ej så ofta utan vid andaktsstunder vid helgerna. Några särskilda arrangemang förekom inte.

Det var mycket sällsynt att man hade altare i hemmen men det fanns på enstaka ställen. I prästgårdarna fanns alltid ett provisoriskt altare, då det under en period av 1800-1900 talet var brukligt att vigas i prästgården. Vid vigsel i hemmen ordnades altare av en byrå eller annan lämplig möbel som kläddes och försågs med ljus i ljusstakar samt lämpliga prydnader. Lärskild brudmatta förekom ej. Vigsehpallar förekom alltid då vigsel ordnades i hemmen. Det var två korta och låga pallar klädda med mörklött tyg.

Längre tillbaka i tiden förkom att man hade endast en lång päll. De placerades så att vigselförättaren stod emellan altaret och pällarna. Det var endast i välplacerade hem som man anskaffade egna vigselfällar, men dessa utlånades gärna till mindre bemedlade hem. Det var rätt vanligt före att dopps förrättades i hemmen, och då inbjöds tre personer att närvara. Den dam som höll barnet kallades gudmor och de andra faddrar. Till doppskål hade man en vacker doppskål porcelinskål. Det var ej vanligt med ljus men blommor på bordet var vanligt. Hade man rosor tog man dessa vid ett sådant tillfälle.

I hem tillhörande statskyrkan förkom ej bönerå, men hos friskrigiösa samfund var det ganska vanligt. Några vidare anordningar var det inte men det brukade vara ett kors eller

Kristusbild på väggen. I ett och annat hem förekommer det fortfarande särskilt hos främlingslösa.

Levande ljus tändes ej så ofta, det var endast vid andaktstunder vid de större helgerna.

Det förekom ej att man tände ljus på årsdagen för någon avlidnen. Det var ej heller vanligt att man ställde ljus eller blommor vid den avlidnes fotografi. I många hem förekom att man hade torkade blommor t. ex. Kristi törnskrona och vanligare var s. k. evighetsblommor. En levande krukväxt som kallades Kriste blodsdroppar var också vanlig. Det skulle utgöra en påminnelse om Kristi liv och evighetstanken. Palmer var ganska sällsynta förr, och jag har ej hört att detta hade någon särskild innebörd.

Det var ej brukligt förr att tända adventsljus, det är först på 1950-talet som man börjat med denna sed i en del hem. Någon andakt förekom

ej i samband med adventsljusen. Ett hängsmycke
adventsstjärnor är mycket vanligt ämne. Man
kallar dem också för betlehemstjärnor. De
hängdes upp vid adventets början och brukade
hänga till trettondagen. Sedan är ej så gammal
här i trakten. Det var omkring 1930 som man
började med den. Det var en större bosättnings-
firma i Osby som började sälja dem. Varifrån
sedan kom har jag ej hört.

Det har ej varit brukligt att ordna julkrubba
här i trakten. Men det var en kyrkoherde i
grannförsamlingen Osby som hade stark dragning
åt katolska seder och han ordnade julkrubba i
kyrkan med bilder och scener från Jesu födelse,
herdarnas tillbedjan m.m. Det var sedan i några
hem som man började med denna sed. Det var
omkring 1940 som denna sed börjades. Någon kyrka
eller annat föremål i stället har jag ej hört talas om.